

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum diuina prouidentia ad corruptibilia se extendat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

venientem providentiã demonstrat, vt dictum est.

AN SEXTVM dicendũ, qđ generatio & corruptio possunt accipi dupliciter. Vno modo s̄m quod generatio, & corruptio sunt ex ente contrario, & in ens cõtrariũ: & hoc modo potẽtia ad generationẽ & corruptionẽ inest alicui s̄m quod eius natura in potẽtia est ad cõtrarias formas, & hoc modo corpora cõlestia & substãtia spirituales neq; ad generationẽ neq; ad corruptionẽ potẽtiam habent. Alio modo hæc cõiter dicuntur pro quolibet exitu rerũ in esse, & pro quolibet transitu in nõ esse, & sic est creatio per quam alicui ex nihilo ad esse deducit, generatio d̄r, & ipsa rei annihilatio d̄r corruptio. Dicitur aut̄ aliquid habere potẽtiã ad generationem per hunc modum, p̄ hoc quod est potentia in agẽte ad ipsam productionem, & similiter aliquid dicitur habere potentiam ad corruptionẽ: quia in agẽte est potentia, vt deducat illud in nõ esse, & s̄m hoc omnis creatura habet potentiam ad corruptionẽ, cum sit enim quã Deus in esse produxit pot̄ etiam reducere in nõ esse: tamen ad hoc quod creaturã subsistant, oportet quod Deus semper in eis operetur, vt Aug. dicit super Gen. ad literam: non per modũ quo domus fit ab artifice, cum actione cessante adhuc domus maneat: sed per modum quo illuminatio aeris est a sole, unde ex hoc ipso quod non præberet creaturã esse, quod in eius voluntate est constitutum, 4 in nihilum creatura redigeretur.

AD SEPTIMVM dicendum, quod necessitas principiorum d̄ctorum consequitur providentiã diuinã, & dispositionem. ex hoc enim quod res productæ sunt in tali natura, in qua habent esse terminatum, sunt distinctæ a suis negationibus ex qua distinctione sequitur quod affirmatio & negatio nõ sunt simul vera, & ex hoc principio est necessitas in omnibus alijs principijs, vt dicitur in 4. Metaphysic.

AD OCTAVVM dicendũ, qđ effectus nõ pot̄ esse p̄stantior cã, pot̄ aut̄ inueniri deficientior quã causa: & quia corpus naturaliter est inferior spiritui, nõ corpus non potest producere spiritum, sed econuerso.

AD NONVM dicendum, quod Deus secundũ hoc similiter se habet ad res: quia in Deo nulla est diuersitas, sed tamen ipse est causa diuersitatis rerum secundum quod per scientiam, rationes diuersarum rerum penes se continet.

AD X. dicendum, quod ordo ille qui est in natura, non est ei a se, sed ab alio, & ideo natura providẽtia indiget, a qua talis ordo instituat in ea.

AD XI. dicendum, quod creaturæ deficiunt a re præsentatione creatoris, & ideo per creaturas nullo modo perfecte possumus deuenire in cognitionem creatoris, & etiam propter imbecillitatem intellectus nostri, qui neque totum hoc de Deo pot̄ ex creaturis accipere, quod creaturæ manifestat de Deo, & ideo prohibemur perferuari eã q̄ in Deo sunt, ne scilicet velimus ad finẽ inquisitionis peruenire, quod nomẽ perferuationis ostendit: sic enim non crederemus de Deo, nisi quod nosster intellectus capere posset, nõ aut̄ prohibemur seruari ista eũ modestia, ut recognoscamus nos insufficientes ad perfectã comprehensionem, & ideo et̄ Hilarius dicit, quod qui pie infinita profecquitur, & si nunquam perueniat, semper tamen proficit prodeũdo.

ARTICVLVS III.

Verum Diuina providentia ad corruptibilia se extendat.

TERTIO querit̄, utrũ diuina providentia ad corruptibilia se extendat. Et vñ q̄ non, causa enim

& effectus sunt eiusdem coordinationis: sed creaturæ corruptibiles sunt causa culpæ, vt patet: quia species mulieris est fomentum & causa luxuriæ. Et sapien. 14. dicit quod creaturæ Dei factæ sunt in misericordiam pedibus insipientium. Cum ergo culpa sit extra ordinem providentiæ diuinæ, videtur quod ordini providentiæ corruptibilia non subdantur.

¶ 1. Præt. Nihil prouisum a sapiente est corruptiuũ effectus eius, quia sic contrariaretur sapiens sibi ipsi eadem destruens & edificans: sed in rebus corruptibilibus inuenitur vna contraria alteri & corruptiua ipsius, ergo non sunt prouisa a Deo.

¶ 2. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. necesse est omnia, quæ providentia sunt secundum rectam rationem & optimam, & Deo decentissimam fieri, & sicut potest melius fieri: sed corruptibilia possunt esse meliora, quam incorruptibilia, ergo providentia Dei ad corruptibilia se non extendit.

¶ 3. Præt. Omnia corruptibilia de sui natura corruptionem habent, alias non esset necesse omnia corruptibilia corrumpi: sed corruptio cum sit defectus, non est prouisa a Deo, qui non potest esse causa alicuius defectus, ergo creaturæ corruptibiles non sunt prouisa a Deo.

¶ 4. Præt. Sicut dicit Dionys. in 4. de Diuinis nominibus providentiæ non est naturam perdere, sed saluare, ergo providentiæ omnipotentis Dei est res perpetuo saluare: sed corruptibilia non perpetuo seruantur, ergo non subiacent diuine providentiæ.

¶ 5. Præt. Sicut dicit Dionys. in 4. de Diuinis nominibus providentiæ non est naturam perdere, sed saluare, ergo providentiæ omnipotentis Dei est res perpetuo saluare: sed corruptibilia non perpetuo seruantur, ergo non subiacent diuine providentiæ.

¶ 6. Præt. Sapien. 13. dicitur, quod ipse est Deus cui est cura de omnibus, ergo tam corruptibilia quam incorruptibilia eius providentiæ subdant.

¶ 7. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

RESPON. Dicendum, quod providentiã Dei, qua res gubernat, est similis vt dictum est providentiæ qua paterfamilias gubernat domum, & rex ciuitatem, aut regnum, in quibus gubernationis hoc est cõs, quod bonum cõs est eminentius, quã bonum singulare: sicut bonum gentis est eminentius quam ciuitatis, vel familie, vel persone, vt habetur in principio Ethic. vnde quilibet prouisor plus attendit qđ communitati conueniat, si sapienter gubernat, quã quid conueniat vni tantum. Hoc autem quidã non attendentes, cõsiderantes in rebus corruptibilibus aliqua, quæ possent meliora esse secundum seipsa considerata, non attendentes ordinem vniuersi, secundum quem optime collocatur vnumquodque in ordine suo, dixerunt ista corruptibilia nõ gubernari a Deo, sed sola incorruptibilia, ex quorũ persona d̄r Iob 22. nubes latibulum eius, scilicet Dei neque nostra considerat: sed circa cardines cœli perambulat. hæc autẽ corruptibilia posuerunt, vel omnino absque gubernatore esse, & agi, vel a contrario principio gubernari. Quam opinionẽ Philosopho in 12. Metaphysic. reprobat per similitudinem exercitus, in quo inuenimus duplicem ordinem, vnum, quo exercitus partes ordinantur adinuicem: alium quo ordinantur ad bonũ exterius, scilicet ad bonũ ducis: & ordo ille quo ordinantur partes exercitus adinuicem, est p̄pter illum ordinem, quo totus exercitus ordinatur ad ducem. vnde si non esset ordo ad ducem, nõ esset ordo partium exercitus adinuicem.

¶ 8. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 9. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 10. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 11. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 12. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 13. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 14. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 15. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 16. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 17. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 18. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 19. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 20. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

¶ 21. Præt. Sicut dicit Damasc. in 2. lib. non est conueniens alium esse factorem rerum, alium prouisorum: sed Deus est causa efficiens omnium corruptibilium, ergo & eorum prouisor.

Cap. 19. non p̄cul a prim.

Non precul a fine.

Cap. 19. non p̄cul a prim.

Art. præc.

Cap. 1. in 6. act. tom. 5.

C6. 52. & 53. quæ. 10. 2.

Quæst. disp. S. Tho. SS ccm,

cem. quātūcūq; ergo multitudinē inuenimus ordi-
 natā adinuicē, oportet eā ordinari ad exterius prin-
 cipii, partes autē vniuersi corruptibiles & incorru-
 ptilibiles sunt adinuicē ordinatæ. non per accidens,
 sed per se. uideamus. n. ex corporibus cœlestibus uti-
 litates puenire in corporibus corruptibilibus, vel
 semper, vel maiori parte s. e. dū eundē modū. unde
 oportet oīa corruptibilia & incorruptibilia esse in
 vno ordine providentiæ principij exterioris, qđ est
 extra vniuersum. unde Philosophus cōcludit, qđ
 necesse est ponere in vniuerso vnum dominatū, &
 nō plures. Sciendū tñ quod aliqui oēs prouideri dī du-
 pliciter. vno modo pp se, alio modo pp alia, sicut in
 domo pp se prouidentur ea, in quibus essentialiter
 cōsistit bonū domus, sicut filij possessiones, & hu-
 iusmodi, alia vero prouident ad horū utilitatē, vt va-
 sa, animalia & hmōi: & similiter in vniuerso illa pp
 se prouidentur, in quibus essentialiter consistit per-
 fectio vniuersi. & hæc perpetuitatem habent, sicut
 & vniuersum perpetuum est. Quæ vero perpetua
 non sunt, non prouidentur nisi propter aliū: & ideo
 substantiæ spirituales & corpora cœlestia, quæ sunt
 perpetua & secundum speciem & secundum indi-
 uiduū, sunt prouisa propter se & in specie & indi-
 uido: sed corruptibilia perpetuitatem nō possunt
 habere nisi in specie, unde species ipsæ sunt prouisæ
 ppter se, sed indiuidua eorū non sunt prouisa, nisi
 propter perpetuū esse speciei cōseruandū. Et secun-
 dū hoc saluatur opinio illorū, qui dicunt, qđ ad hu-
 iusmodi corruptibilia non se extendit diuina prou-
 dentia, nisi secundum quod participant naturā speci-
 ei: hoc enim verū est, si intelligatur de prouiden-
 tia sua, qua aliqua propter se prouidentur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod creature cor-
 ruptibiles non sunt secundum se causa culpæ, sed
 occasio tantum & per accidens causa: causa autem
 per accidens & effectus non sunt vnius & eiusdem
 coordinationis, vel non oportet esse.

AD SECVNDVM dicendum, qđ sapiēs prouisor nō so-
 lū attendit quid expediat vni eorū quæ suæ prouidentie
 subdantur, sed magis quid cōpetat omnibus. Quis
 ergo corruptio alicuius rei in vniuerso nō sit ei cō-
 ueniens, competit tñ perfectioni vniuersi: quia per
 continuam generationem & corruptionem indi-
 duorum cōseruatur esse perpetuum in speciebus,
 in quibus per se consistit perfectio vniuersi.

AD TERTIVM dicendum, quod quis res corruptibi-
 lis melior esset, si incorruptibilitatē haberet: melius
 tñ est vniuersum qđ ex corruptibilibus & incorru-
 ptilibilibus cōstat, quā qđ ex incorruptibilibus sātū
 cōstaret: quia utraq; natura bona est. s. corruptibi-
 lis, & incorruptibilis, melius autē est esse duo bona
 quā vñ tantū, neque multiplicatio indiuiduorum
 in vna natura possit æquialere diuersitati natura-
 rum: cum bonum natura quod est communicabi-
 le præmineat bono indiuidui, quod est singulare.

AD QVARTVM dicendum, quod sicut tenebrę sunt
 a sole nō ex hoc qđ aliquid agat, sed ex hoc qđ ali-
 quid nō emitte: ita corruptio est a Deo non quasi
 aliquid agente, sed non tribuente permanentiam.

AD QVINTVM dicendum, quod illa quæ propter se
 prouidentur a Deo ppetuo manent, nō autē hoc
 oportet de illis quæ propter se nō prouidentur: sed
 oportet ea tantum manere quantum necessarium
 est his, propter quæ prouidentur, & ideo particula-
 ria quadam quia propter se non prouidentur, vel
 nō sunt prouisa, corrumpuntur, vt patet ex dictis.

In corp. art.

ARTICVLVS IIII.
 Vtrum motus & actiones horum inferiorum diuine
 subdantur prouidentie.

QVARTO queritur, vtrum omnes motus &
 actiones horum inferiorum corporum sub-
 dantur diuine prouidentie. Et vt quod nō
 Deus n. non est prouisor eius cuius non est actor,
 quia non est cōueniens ponere alium prouisorē &
 aliū conditorē, vt Dam. dicit in 2. li. sed Deus nō est
 actor mali, cum oīa inquantū ab eo sunt, bona sine
 cū igitur in actionibus, & motibus horum inferiorum
 multa mala accidant, vt quod nō oēs motus
 horum inferiorum, diuine prouidentie subdantur.

¶ 2 Præt. Cōtrarij motus nō vñr esse ordinis vniuersi
 sed in istis inferioribus inueniuntur contrarij motus
 & cōtrariæ actiones, ergo impossibile est quod
 omnes cadant sub ordinē diuine prouidentie.

¶ 3 Præt. Nihil cadit sub prouidentia, nisi ex hoc qđ
 ordinatur in finem: sed malum non ordinatur in
 finem, quinimmo malum est privatio ordinis, ergo
 malum non cadit sub prouidentia: in his autem in-
 ferioribus multa mala accidunt, ergo &c.

¶ 4 Præt. Nō est prudens qui sustinet aliquid mali
 euenire in illis, quorū actus eius prouidentie subdantur,
 si possit præcaueri vel impediri: sed Deus est prou-
 dentissimus & potentissimus. cum ergo ista mala eue-
 niant in his inferioribus, videtur quod particularis
 actus horum inferiorum diuine prouidentie non
 subdantur. Sed dicendum quod Deus ideo permittit
 mala fieri, quia potest ex eis elicere bona.

¶ 5 Sed cōtra. Bonū & poteri? quā malū ergo magis
 de bono potest elici bonū, quā ex malo, ergo non est
 necesse qđ mala permittat fieri vt ex eis eliciat bonū.

¶ 6 Præt. Sicut Deus condidit oīa p sua bonitatē
 oīa sua bonitate gubernat, vt Boetius dicit in 4. de
 Cōsō. sed diuina bonitas nō permittit, ut aliquid ad
 malū producat, ergo diuina bonitas non permittit
 vel dimittit aliquid malū suæ prouidentie subdantur.

¶ 7 Præt. Nullū puiū est casuale. si ergo oīs motus
 horū inferiorū essent puii, nihil casū accideret. Ita
 oīa ex necessitate cōtingerēt, qđ est impossibile.

¶ 8 Præt. Si oīa ex necessitate materiae cōtingerēt
 in his inferioribus, hæc inferiora nō regerentur prou-
 dentia, vt Commentator dicit 2. Phyl. sed multum
 in his inferioribus accidit ex necessitate materiae: ergo
 ad minus illa diuine prouidentie non subdantur.

¶ 9 Præt. Nullus prudens permittit bonū, vt veniat ma-
 lum, ergo similiter nullus prudens permittit malū,
 vt veniat bonum: sed Deus est prudens ergo non
 permittit mala fieri, ut bona eueniant: & ita videtur
 quod mala quæ sunt in his inferioribus, non cadunt
 sub prouidentia concessionis vel permissionis.

¶ 10 Præt. Illud qđ est reprehensibile in homine, ni-
 lo modo Deo attribuendū est: sed hoc reprehensibile
 est in homine, ut faciat mala ad bonum cōsequen-
 dū, vt patet Rom. 7. Et nō sicut blasphemantur, sicut
 sicut autem quidam nos dicere, faciamus mala ut
 veniant bona, ergo Deo non cōpetit, ut sub eius prou-
 identia cadant mala, ut bona ex eis eliciantur.

¶ 11 Præt. Si actus inferiorū corporum diuine prou-
 dentie subderent, hoc mō agerent sicut qđ diuine prou-
 dentie cōueniret: sed hoc modo non inueniuntur
 inferiora elementa agere: quia ignis equaliter combu-
 ritur domū iusti hominis & iniusti, ergo actus in-
 riorum corporum nō subdunt prouidentie diuine.

Sed cōtra est, quod dī Matth. 10. Nōne dicit
 passeret asse veniunt, & vnus ex eis non cadet in
 per